
**Zajednički centar za albansko-srpske odnose: strateški projekat za Evropsku budućnost
obe zemlje**

Albanski institut za međunarodne studije (AIIS) organizovao je 27. oktobra javni događaj za pokretanje Zajedničkog centra za albansko srpske odnose, zajedničku inicijativu dva centara, odnosno AIIS iz Tirane i Foruma za međunarodne odnose Evropskog pokreta iz Srbije. Tokom ovog događaja predstavljeni su neki od ključnih rezultata istraživanja javnog mnjenja, koje je sprovedeno u septembru ove godine, a na uzorku od 1200 učesnika.

U uvodnom izlaganju, izvršni direktor AIIS-a, **Albert Rakipi**, istakao je stratešku prirodu ovog zajedničkog projekta u novom kontekstu odnosa između Albanije i Srbije. Gospodin Rakipi podsetio je na incident sa prošlogodišnje fudbalske utakmice koji je služio da ukaže na činjenicu da mnogobrojni izazovi ostaju neotkriveni dok ne dođe do određenih incidenata i da postoje velike zablude duboko u oba društva. Rakipi je istakao da: „Tokom poslednje dve godine albansko srpski odnosi imali su uspone i padove, baš kao i godinu dana ranije, kad su bili blizu krize slične onoj hladnoratovskoj. Štaviše, vlade dveju zemalja su neko vreme i koristile instrumente komunikacije koji su bili tipični za one u vreme Hladnog rata. Ideja za osnivanjem zajedničkog centra za albansko-srpske odnose dolazi kao odraz odnosa u kontekstu razvijanja odnosa između dve zemlje.“

Rakipi je dodao da je Centar strateški projekat AIIS-a i Evropskog pokreta u Srbiji značajan za budućnost, kako obeju zemalja, tako i celog regiona.

Frank Hantke, direktor Fridrih Ebert Fondacije u Albaniji, koji su podržali istraživanje, podvukao je važnost normalizacije odnosa dveju zemalja, prateći dobar primer francusko-nemačkog procesa pomirenja. Hantke je izneo primer sopstvenog vaspitanja, kao pripadnik generacije koja je uživala mir, i podvukao potrebu da postoji pozitivan, ili čak i “naivan” izgled budućnosti.

Preliminarni rezultati istraživanja “Albansko-srpskih odnosa iz ugla albanske javnosti” bili su prezentovani od strane istraživača AIIS Dritana Sulcebea. Nacionalno istraživanje sprovedeno u Albaniji pokazalo je nacionalnu podršku za normalizacijom odnosa između dve zemlje, i potrebu za više razmena u oblasti kulture.

Prema istraživanju, 45% učesnika opisalo je srpsko-albanske odnose kao normalne, dok je njih 90% istaklo da "Albanija i Srbija treba da prodube njihove odnose jer je to u najboljem interesu za obe zemlje." Drugi rezultat, je i najvažniji jer opovrgava mišljenja, koja su često prisutna u javnom diskursu, da će se odnosi poboljšati samo zato što to zahtevaju Brisel i Berlin. Kada su bili pitani da li imaju ikakve informacije o zajedničkim aktivnostima iz oblasti kulture između Srbije i Albanije, njih 61% reklo da o tome nisu informisani, međutim, velika većina bi podržala takve aktivnosti. Na pitanje "Da li bi trebalo da postoji više zajedničkih aktivnosti iz oblasti kulture?" 81% učesnika odgovorilo je sa "Da".

Naravno, razlike postoje i ostaju u percepciji, kada dolazi do definisanja nekih incidenata, kakav je bio prošlogodišnji fudbalski meč, i kada je za većinu albanskog stanovništva, za njih više od 70%, krivica bila na Srbiji.

I pored ovog, većina Albanaca očekuje da će se u budućnosti odnosi kretati ka napretku, sa 54 odsto njih koji kažu da će se odnosi proširiti i poboljšati, u odnosu na njih 32 odsto koji očekuju da će ostati u stagnaciji, i svega 3 odsto koji kažu da će se pogoršati.

Rezultati istraživanja već ukazuju na neke oblasti gde je intervencija moguća, i na neke od potencijalnih ideja koje treba preduzeti. Upravo je u ovim oblastima, a gde je inicijativa prisutna i baš kao i na ovom događaju, deo na kojem će Zajednički centar i koncentrisati svoj rad. Dakle, gospođa Alba Cela, zamenica direktora AiIS-a, predstavila je projekat Centra za albansko-srpske odnose, Zajednička inicijativa Albanskog instituta za međunarodne studije i Foruma za međunarodne odnose, Evropskog pokreta u Srbiji. Projekat je počeo kao oblak zajedničkih i paralelnih aktivnosti između dve institucije, međutim, njegov ultimativni cilj jeste osnivanje funkcionalnog centra i u Albaniji i u Srbiji. Jedan od osnovnih ciljeva centra jeste normalizacija bilateralnih odnosa, kao i porast mogućnosti za mlade ljude, stručnjake i novinare da se upoznaju. Aktivnosti koje ovaj centar planira variraju od studija, izveštaja i istraživanja pa do razmene studenata, akademika i novinara. Centar za cilj ima različite grupe, kao što su donosioci odluka - da im ponudi razumljive analize i preporuke, mlade - povećanjem njihove interakcija i mogućnosti da uče zajedno, ali i biznis zajednicu, kroz pružanje pomoći oko umrežavanja i istraživanja. Centar će, takođe, biti zainteresovan i za kulturne aktivnosti, i biće

domaćin zajedničkim umetničkim događajima, i kasnije za potencijalno osnivanje odeljenja za učenje jezika u Tirani i Beogradu.

Sledeće godine, AIIS planira da ugosti tradicionalnu Evropskoj akademiji, i da pozove i govornike iz Srbije, gde će se o temi Evropskih integracija diskutovati između svih učesnika, jer je to budućnost koju obe zemlje žele da imaju.

Ovaj projekat prepoznaje važnost medija, koji oblikuju najveći deo javnih diskusija i percepcija, i planira da sprovede razmene među novinarima, i događaje koje se odnose na podizanje kapaciteta, a odnose se na poboljšanje tačnosti i analitičkih mogućnosti, kako bi se došlo do boljeg i konstruktivnijeg izveštavanja po pitanju bilateralnih odnosa.

Drugi panel: Albanija i Srbija ka Evropskoj budućnosti, okupio je diplomate i eksperte u diskusiji o budućnosti bilateralnih odnosa, kao i različitih oblika i modela koji se mogu emulirati u postepenom razvoju pomirenja situacije između Albanije i Srbije.

Panel je bio otvoren od strane Aldo Bumicija, potpredsednika odbora za spoljne poslove u Skupštini Albanije. Gospodin Bumici rekao je da, po istraživanju, većina Albanaca opisala je odnose između Albanije i Srbije kao normalne, i ovo nastavlja da služi kao ohrabrujući znak za dalje intenziviranje tih odnosa u budućnosti. Dalje, Bumci je istakao značaj otvaranja kanala komunikacije između zemalja i rekao je odnosi između Albanije i Srbije moraju uzeti u obzir i interese Kosova. "Kosovo je nezavisna i suverena zemlja i Albanija ne bi trebalo da zauzme paternalističku poziciju, kada se radi o odnosima Kosova i Srbije. Sa druge strane, normalizacija odnosa između Albanije i Srbije treba uzeti u obzir i šta je najbolji interes Prištine." istakao je gospodin Bumci.

Nj.E. Miroljub Zarić, ambasador Republike Srbije u Albaniji, istakao je da je Srbija posvećena poboljšanju odnosa sa Albanijom, i prevazilaženju svih razlika zarad koristi u regionalnoj saradnji. On je dalje istakao da će Centar za albansko-srpske odnose doprineti jačanju odnosa između dve zemlje i naroda. Prema Zariću, saradnja između Albanije i Srbije uglavnom je fokusirana na trgovinu, poljoprivredu i zajedničke implementacije projekata koji se odnose na infrastrukturu i energetiku. On je dalje izjavio da obe zemlje treba da reše neke probleme koji

su nasleđeni iz prošlosti, kao što je zaštita manjina, trgovinska pitanja, koja se odnose na uvoz lekova iz Srbije, i povraćaj imovine srpskim državljanima.

Najčešće navođen primer iz normalizacije bilateralnih odnosa jeste onaj koji se odnosi na Francusku i Nemačku, čije je pomirenje predstavlja kamen temeljac za ideju Evropske unije. Prisutni na panelu bili su ambasadori i Nemačke i Francuske u Albaniji, koji su objasnili njihova mišljenja o tome kako se može raditi u slučaju dve zemlje Zapadnog Balkana.

Nj. E. Helmut Hofman, ambasador Nemačke u Albaniji, jedan je od prvih podržao ovu inicijativu i pokazao spremnost da nastavi da daje podršku za projekat Centra za albansko-srpske odnose. "Trenutno, Balkan je jedini region u Evropi gde postoje tenzije između susednih zemalja. Mnogo ljudskih tragedija se desilo u prošlosti i svaka inicijativa koja pokušava da poboljša odnose u region je više nego dobrodošla. Samit u Solunu koji se dogodio 2003. godine bio je veoma bitan za stabilizaciju i pacifikaciju regiona. U tom kontekstu, Konferencija o Zapadnom Balkanu održana u Berlinu i Beču pokazala je značajne napore za integraciju regiona u EU, fokusirana uglavnom na konkretne projekte kao što je projekat razmene mladih", rekao je ambasador Hofman. Dalje, on je podvukao da su u prošlosti odnosi Albanije i Srbije bili teški, ali da su skorašnje posete premijera Rame Beogradu i poslednja poseta Vučića Tirani bile uspešne i da su one korak napred ka normalizaciji ovih odnosa. Prema Hofmanu, najveći problem odnosa dveju zemalja jeste pitanje Kosova, koje je suverena zemlja i može da istupa nezavisno. "Obe zemlje treba da se fokusiraju na pristupanje EU. Uvek sam zadovoljan kada čujem da je Rama koristio primer francusko-nemačkih odnosa za albansko-srpske odnose. U budućnosti ovi odnosi moraju jače da uključe i komponentu koja se odnosi na mlade." zaključio je nemački ambasador.

Nj.E. Bernar Fitusi, ambasador Francuske u Albaniji je takođe pohvalio inicijativu i dodao da je Evropskoj uniji potrebna normalizacija odnosa ove dve zemlje, više nego što je ovim zemljama potrebna Evropska unija. Francuski ambasador pomenuo je primer Francuske i generacije njegovih roditelja. Rekao je kako su Francuzi odgajani uz ideju da su im Nemci bili neprijatelji. Međutim, on je rekao da je njegova generacija prva koja je bila na dobiti od saradnje i razmene uz postepeno eliminisanje stereotipa koji su imali jedni o drugima.

“Evropska unija je zainteresovana da ovaj region ne postane igralište terorizma i spoljnih sila” rekao je Fitusi. On je dalje pomenuo najveće izazove sa kojima se suočava Albanija u procesu evro integracija, kao što su borba protiv korupcije, reforma pravosuđa, i državne administracije.

Često zapostavljene dimenzija ljudskih odnosa i interakcija na dnevnom nivou ponovo su pomenuti od strane Jelice Minić, predsednice Foruma za međunarodne odnose, Evropskog pokreta u Srbiji, koja je takođe pomenula i neke anegdote o malim dešavanjima u Srbiji, koja svedoče o porastu interakcije i njenom pozitivnom uticaju. Ona je pokazala entuzijazam i posvećenost ovoj inicijativi, koja se fokusira na pozitivne rezultate koji će doprineti odnosima između Srbije i Albanije. Minić je naglasila da postoje tri sloja koja opisuju odnose između Albanije i Srbije. 1. Zvanični bilateralni odnosi između administracija i lidera; 2. Učešće obe zemlje u velikom broju regionalnih inicijativa; Prave životne priče i iskustva pojedinaca.

Sa druge strane, ona se fokusirala na ulogu medija u građenju slike “drugoga” i složila se da se novinarstvo u regionu, nažalost, i dalje fokusira na negativne strane. Prema Minić, albansko-srpski odnosi idu uzlaznom putanjom, ali sa vremena na vreme, oni pate od različitih oscilacija.

Tokom naredne javne rasprave, problem govora mržnje na društvenim medijima bio je pomenut od strane mnogih učesnika. Učesnici su takođe pokrenuli pitanje o tome kako se nositi posebno sa tinejdžerima i srednjoškolicima, jer prema istraživanjima u Srbiji, te grupe pokazale su najveći stepen nacionalističkih osećanja. Po tom pitanju, gospodin Remzi Lani, direktor Albanskog instituta za medije, rekao je da se odnosi dveju zemalja moraju normalizovati na održi način, i da potom možemo da nastavimo sa procesom pomirenja.

Forum za međunarodne odnose Evropskog pokreta u Srbiji, takođe sprovodi slično istraživanje, čiji će rezultati biti javno objavljeni sledećeg meseca, i čijem će objavljivanju prisustvovati i predstavnici Albanskog instituta za međunarodne studije.
